

58 שמונה עשרה: מְזַבְרִין גְבוּרוֹת גְּשָׁמִים - מְשִׁיב הַרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם /
 59 שהוא שבח גבורתו של הקב"ה המוריד גשמים, בְּבִרְכַת תְּחִיַּת
 60 הַמַּתִּים, וְשֵׁאלָה - יוֹתֵן טַל וּמָטָר, שהוא בקשה על הגשמים, בְּבִרְכַת
 61 הַשְּׁנַיִם (-בִּרְכַת 'מִבְּרַךְ הַשְּׁנַיִם'). וּמוֹכִירִים הַקְּבֻלָּה ('אתה חוננתנו')
 62 במצואי שבת ויום טוב, בְּבִרְכַת הַיּוֹנֵן הַדַּעַת, וְזוּי דַעַת תָּנָא קַמָּא. רַבִּי
 63 עֲקִיבָא אָמַר, אֲמִירָה (-את ההבדלה) בְּרַבָּה רַבִּיעִית בְּפָנֵי עֲצֻמָּה
 64 - לאחר 'האל הקדוש' קודם 'חונן הדעת', אומר ברכה בפני עצמה
 65 להבדלה, ואינו כוללה בברכה אחרת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, מִזְכִּיר אֵת
 66 ההבדלה פְּהוּזָאָה (-בִּרְכַת 'מוֹדִים').

נמרא

67 הגמרא מבארת טעם מקומה של כל הזכרה. מבררת הגמרא: מה
 68 ששינוי מְזַבְרִין גְבוּרוֹת גְּשָׁמִים בתחיית המתים, מֵאֵי טַעְמָא.
 69 משיבה הגמרא: אָמַר רַב יוֹסֵף, מֵתוּךְ שִׁירֵידַת הַגֶּשֶׁמִּים שְׂקוּלָה
 70 בְּתַחֲיַיִת הַמַּתִּים, שֶׁגַם הַגֶּשֶׁמִּים נוֹתְנִים חַיִּים, שַׁעַל יְדֵיהֶם צוֹמַחַת
 71 הַתְּבוּאָה, לְפִיכֵךְ קְבָעוּהָ בְּתַחֲיַיִת הַמַּתִּים.
 72

73 מבררת עוד הגמרא: מה ששינוי וְשֵׁאלָה בְּבִרְכַת הַשְּׁנַיִם, מֵאֵי
 74 טַעְמָא. משיבה הגמרא: אָמַר רַב יוֹסֵף, מֵתוּךְ שֶׁהֵיָא פְּרִינְסָה,
 75 שהגשמים נצרכים לפרנסת האדם ומאכלו, לְפִיכֵךְ קְבָעוּהָ בְּבִרְכַת
 76 פְּרִינְסָה, שְׁבִרְכַת הַשְּׁנַיִם עֵינֵיהָ שֶׁהֵשְׁנָה וְתְּבוּאָתָה יִתְּבַרְכוּ, וְנִשְׁבַּע
 77 וְנִתְפָּרַס מִדָּן.

78 מבררת עוד הגמרא: מה ששינוי הַקְּבֻלָּה פְּחוּזָן הַדַּעַת, מֵאֵי טַעְמָא.
 79 משיבה הגמרא: אָמַר רַב יוֹסֵף, מֵתוּךְ שֶׁהַהֲבִדְלָה הִיא חֲכָמָה, שְׂמִי
 80 שהוא חכם יודע להבדיל בין קודש לחול ובין טמא לטהור, לִבֵּן
 81 קְבָעוּהָ בְּבִרְכַת הַחֲכָמָה, שֶׁכֵּל הַבְּרָכָה הִיא מַעֲנִין הַחֲכָמָה וְהַדַּעַת.
 82 וְרַבֵּינָן אָמְרִין (-אמרו) טַעַם אַחֵר, מֵתוּךְ שֶׁהֵיָא הַזְכָּרָה שֶׁל חוּל,
 83 שמבדילים בה בין קדושת יום השבת שיצא לימי החול הנכנסים,
 84 לְפִיכֵךְ קְבָעוּהָ בְּבִרְכַת חוּל, כְּלוּמַר, בְּבִרְכָה הַרְאֵשׁוֹנָה מִהַבְּרֻכּוֹת
 85 הַאֲמֻצְעִיּוֹת, שׁוֹן בְּקֶשֶׁת רַחֲמִים וְנֶאֱמָרוּת רַק בַּחוּל.

86 אגב שעסקנו בברכת 'חונן הדעת', מביאה הגמרא את מעלת הדעה:
 87 אָמַר רַבִּי אֲמִי, גְּדוּלָּה דַּעַה, שְׁנִתְּנָהּ (-נִקְבַּעוּהָ) בְּתַחֲלַת בְּרַבָּה שָׁל
 88 חוּל, כְּלוּמַר, בְּבִרְכָה הַרְאֵשׁוֹנָה שֶׁל הַבְּרֻכּוֹת הַאֲמֻצְעִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמָרוּת
 89 רַק בַּחוּל.

90 ואמר רבי אמי, גְּדוּלָּה דַּעַה, שְׁנִתְּנָהּ (-נִכְתְּבָה) בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת -
 91 בֵּין שְׁתֵּי הַזְכָּרוֹת שֶׁל שְׁמוֹת ה', שְׁנִתְּנָמַר בְּתַפִּילַת תְּנָה (שמואל א' ב' א), 'בִּי
 92 אֵל דַּעוֹת ה'". וְכֵל מִי שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַה, אֲסוּר לְרַחֵם עָלָיו. שְׁנִתְּנָמַר
 93 (ישעיה כו יא), 'בִּי לֹא עִם בִּינוֹת הוּא, עַל כֵּן לֹא יִדְחַמְנוּ עִשְׂהוּ'. תְּלָה
 94 הַכְּתוּב אֵת הַטַּעַם שֶׁלֹּא יִרְחַם הַקְּב"ה עֲלֵיהֶם, כִּיּוֹן שֶׁאֵין בְּהֶם בִּינָה,
 95 הֵרִי שֶׁאֵין לְרַחֵם עַל מִי שֶׁאֵין בּוֹ בִּינָה וְדַעַה.

96 דבר נוסף הנכתב בין שתי אותיות: אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, גְּדוּל מְקַדְּשׁ,
 97 שְׁנִתְּנָן (-נִכְתְּבָן) בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת - בֵּין שְׁתֵּי הַזְכָּרוֹת שֶׁל שְׁמוֹת ה'.
 98 שְׁנִתְּנָמַר (שמות טו י) 'מִכּוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעֻלַת ה', מְקַדְּשׁ, ה' בּוֹנֵנוּ דִּידֵךְ'.
 99 מאמר נוסף במעלת הדעה: וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כֵּל אֲדָם שֵׁישׁ בּוֹ
 100 דַּעַה, כֵּאֵילוֹ נִבְנָה בֵּית הַמְּקַדְּשׁ בְּיָמָיו. וּמִנֵּין, שֶׁכֵּן הַדַּעַה נִתְּנָה בֵּין
 101 שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, וְכֵן הַמְּקַדְּשׁ נִתֵּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, הֵרִי שֶׁמַּעֲלֵתָם
 102 שׁוֹה, וְלִכֵּן מִי שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַה כֵּאֵילוֹ נִבְנָה בֵּית הַמְּקַדְּשׁ בִּימָיו.

103 התבאר שדבר הנכתב בין שני שמות יש בו חשיבות. רב אחא מקשה
 104 על כך: מֵתַקִּיף לָהּ רַב אַחָא קְרַחֲמִינָאָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֱלָא מַעֲתָה
 105 שְׁדַבֵּר שֶׁנִּכְתַּב בֵּין שְׁנֵי שְׁמוֹת יֵשׁ בּוֹ חֲשִׁיבוּת, עֲלֵינוּ לומר גַּם שְׁגְדוּלָּה
 106 נְקָמָה, שֶׁאֵינָה הִיא נִתְּנָה בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, שְׁנִתְּנָמַר (תהלים צד א) אֵל
 107 נְקָמָה ה' אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ, וְהֵאֵם אֲפֹשֶׁר לומר שֶׁנְּקָמָה הִיא חֲשׁוּבָה.
 108 אָמַר לִיה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֵין - אִכּוֹן, בְּמִילָתָה מִיָּהָ גְּדוּלָּה הִיא -
 109 בְּמִקּוֹם שֶׁהִיא נִצְרַכַת בּוֹ, עַל כֵּל פְּנִים גְּדוּלָּה הִיא.

110 מסיימת הגמרא: וְהֵינּוּ - וְזוּי דַּעַת אָמַר עוֹלָא, שְׁתֵּי נְקָמוֹת הַלּוֹל, 'אֵל
 111 נְקָמוֹת ה'', וְאֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ, לָמָּה. מְבֹאֵר עוֹלָא: נְקָמָה אַחַת
 112 לְמִוְבָּה, לַתַּח גַּמּוּל לִישְׂרָאֵל, וְנְקָמָה אַחַת לְרַעַה, לְהַנְסֵם מִן הַגּוֹיִים.
 113 נְקָמָה לְמִוְבָּה מִצְאָנוּ, דְּרַבִּיבִי (דברים לג ב) לְגַבִּי מַעֲמֹד הַר סִינַי, 'הוֹפִיעַ
 114 מִהַר פָּאָרְז', וְהוֹפִיעַ הוּא מַלְשׁוֹן גִּילּוּי, שֶׁהַקְּב"ה גִּילָה וְהַפְקִיר אֵת

1 מְחִזֵּיר לֹא שְׁלוֹם. אָמַר לֹא הַשֵּׁר, לָאֵן. הוֹסִיף הַחֲסִיד וְשֵׁאלוּ, וְאֵם הֵייתָ
 2 מְחִזֵּיר לֹא שְׁלוֹם, מָה הִי עוֹשִׂים לָךְ. אָמַר לֹא הַשֵּׁר, הִיּוּ הוֹתְכִים אֵת
 3 רַאשֵׁי בְּסִיפֵיךָ. אָמַר לֹא הַחֲסִיד, וְהֵלֵא דְּכָרִים קָל וְחוֹמֵר, וְמָה אַתָּה
 4 שְׁהִייתָ עוֹמֵד לְפָנַי מִלֶּךְ בְּשַׁר וְדָם, שְׁהִיּוֹם הוּא בָּאֵן וּמְחַר בְּקַבְּרֵי,
 5 כִּךְ הֵייתָ צָרִיךְ לְהִזְהַר בְּכַבּוּדוֹ, וְלֹא לְהִזְהַר שְׁלוֹם לְאִדָם אַחַר בַּעַת
 6 שֶׁאַתָּה עוֹמֵד לְפָנָיו, אֲנִי שְׁהִייתִי עוֹמֵד בְּתַפִּילָה לְפָנַי מִלֶּךְ מַלְכֵי
 7 הַמַּלְכִּים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא חַי וְכָנִיּוֹם לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים,
 8 עַל אַחַת בְּמָה וְכַמָּה שְׁהִייתִי צָרִיךְ לְהִזְהַר בְּכַבּוּדוֹ, וְלִכֵּן לֹא הַחֲזוּרִית
 9 לָךְ שְׁלוֹם. מִיָּד נִתְּפִיּוֹם אוֹתוֹ הַשֵּׁר, וְנִפְטָר אוֹתוֹ חֲסִיד לְבִיתוֹ
 10 לְשְׁלוֹם.

11 ששינוי במשנה: אֲפִילוֹ נִחַש כְּרוּךְ עַל עַקְבּוֹ לֹא יִפְסִיק מִתַּפִּילתוֹ.
 12 הגמרא מביאה חילוק בין נחש לעקרב בענין זה: אָמַר רַב שְׁשֵׁת, לֹא
 13 שְׁנֵי שֶׁאֲסוּר לְהַפְסִיק, אֱלָא לְגַבִּי נִחַש שֶׁאֵינוֹ מוֹכֵן וְעוֹמֵד כֵּל כֵּךְ
 14 לִישׁוּךְ וְלַהֲזִיק, אֲבָל אִם הִגִּיעַ אֵלָיו עַקְרָב, פּוֹסֵק מִתַּפִּילתוֹ, וְנוֹטְלוֹ
 15 מִרְגְּלוֹ וּמִרְחִיקוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַעַקְרָב מוֹכֵן וְעוֹמֵד יוֹתֵר לְעַקוֹץ כֵּבֵל שַׁעָה.
 16 לְמוֹדוֹ מִדְּרַבִּי רַב שֶׁשֶׁת, שֶׁאֵין דְּרַכּוֹ שֶׁל הַנַּחַש לִישׁוּךְ כֵּל כֵּךְ. מִקְשָׁה

17 הַגְּמָרָא: מִיָּתִיבֵי, שִׁנּוּ בְּרִייתָא, מִי שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ שֶׁנִּפְלַל לְגוֹב (-בור)
 18 שֶׁל אֲרִיּוֹת, אֵין מְעִידִין עָלָיו שְׁמַת כְּדִי לְהַתִּיר לְאִשְׁתּוֹ לְהִינְשֵׁא
 19 לְאַחַר, מִפְּנֵי שִׁיתְכֵן שֶׁהֶאֱרִיּוֹת לֹא הִיּוּ רַעֲבִים, וְלֹא אֲנִלּוּהוּ. אֲבֵל אִם
 20 נִפְלַל לְחַפְזָהּ שֶׁהִיא מְלָאָה נְחָשִׁים, וְכֵן אִם נִפַל לְחַפְזֵיהָ שֶׁהִיא
 21 מְלָאָה עַקְרָבִים, מְעִידִין עָלָיו שְׁמַת, כִּיּוֹן שׁוּדָאֵי הַרְגוּהוּ. וּמוֹכַח
 22 שֶׁגַם הַנַּחַש דְּרַכּוֹ לְהִזְיק כֵּבֵל שַׁעָה, וְכִיכַד אָמַר רַב שֶׁשֶׁת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ
 23 הַנַּחַש לְהִזְיק כֵּל כֵּךְ. מִתְרַצַת הַגְּמָרָא: שֶׁאֵין הָתֵם, בְּרִייתָא, דְּאָנְבַּ
 24 אֲיִצְצָא מִיָּן - שְׁמַתוֹךְ הַדּוּחַק שֶׁדַּחַק אוֹתָם כֹּאשֶׁר נִפַל עֲלֵיהֶם,
 25 בּוּדָאֵי מוֹזִיקִים לוֹ וְנוֹשְׁכִים אוֹתוֹ, אֶךְ בְּדֶרֶךְ כֵּלֵל אֵינוֹ עוֹמֵד וּמוֹכֵן
 26 לְהִזְיק כֵּל כֵּךְ.

27 סכנה נוספת שיש להפסיק מתפילה מחמתה: אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִיָּה
 28 עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, וְרָאָה שְׁנוּרִים כְּגַדּוֹ, פּוֹסֵק מִתַּפִּילתוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַשּׁוּר
 29 מְסוּכָן לְנִגּוּחַ. וְרֵאִיהָ לְדַבֵּר, דְּתַנִּין רַב אֲשִׁיעֲרָא, מְרַחֲקִין (-מִתְרַחֲקִים)
 30 מְשׁוּר תָּם שֶׁלֹּא הוֹרְגֵל לְנִגּוּחַ בְּנֵי אָדָם מְרַחֲמִים אֲמָה, כִּיּוֹן שֶׁאֵין
 31 סַכְנָתוֹ גְּדוּלָּה כֵּל כֵּךְ, וּמְשׁוּר מוֹעֵד שְׁכַבֵּר נִגַח שֶׁלֵּש פְּרַעֲמִים,
 32 מִתְרַחֲקִים בְּמֵלָא עֵינָיו, עַד שֶׁאֵינוֹ רוֹאֵה אוֹתוֹ.

33 ברייתא נוספת בענין סכנת השור: תָּנָא מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי מֵאִיר, רִישׁ
 34 תּוֹרָא בְּרַבִּינָא - גַּם כְּשֶׁרָאשׁוּ שֶׁל הַשּׁוּר הוּא בְּתוֹךְ הַסֵּל שֶׁל תֵּבַן
 35 שְׁתוּלִים לוֹ עַל צוּאָרוֹ, כְּלוּמַר, אֶף כְּשֶׁהַשּׁוּר טְרוּד בְּאִכִּילָה, סְלִיק
 36 לְאַנְרָא - עַלֵּה אֵל הַגַּג, וְיִשְׁרֵי דְּרָגָא מִתּוֹתָךְ - חֲרוּק אֵת הַסּוּלָם
 37 מִתַּחְתֶּיךָ, כְּדִי שֶׁלֹּא יוֹכַל הַשּׁוּר לְעֹלּוֹת. כְּלוּמַר, הַזְהַר מִמֵּנּוּ הַרְבֵּה כִּיּוֹן
 38 שֶׁסַכְנָתוֹ גְּדוּלָּה. מְבֹאֵר הַגְּמָרָא: אָמַר שְׁמוּאֵל, הֵנִי מִיָּלֵי בְּשׁוּר
 39 שְׁחוּר שֶׁהוּא מְסוּכָן יוֹתֵר, וְכִיּוֹן מִיָּן, שֶׁהֶאֱרַךְ מְלָאָה דְּשֵׁאִים לְאַחַר
 40 יָמֵי הַחֲרוּף שֶׁלֹּא הִיּוּ דְּשֵׁאִים, מִפְּנֵי שְׁבִימִים אֵלֵה שֶׁמִּן מְרַקֵּד לוֹ בֵּין
 41 קְרָנָיו, כְּלוּמַר, שְׁמַתוֹךְ שֶׁהֶאֱרַךְ נִתְּמַלָּאָה דְּשֵׁאִים הוּא שְׁמַח, וְנִכְנַס בּוֹ
 42 יֵצֵר הָרַע וְנוֹגֵד.

43 אגב שהזכירה סכנת הנחשים, מביאה הגמרא מעשה בענין זה: תָּנּוּ
 44 רַבֵּינוּ, מַעֲשֵׂה בְּמִקּוֹם אֶחָד, שְׁהֵיָה שֶׁם עַרְוֹד - בַּעַל חֵי הַבַּא מִן הַנַּחַש
 45 וְהַצֵּב, וְהוּא מְסוּכָן מְאֹד, וְהִיָּה מוֹזִיק אֵת הַבְּרִיּוֹת. בָּאֵן וְהוֹדִיעֵנו לֹא
 46 לְרַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא. אָמַר לְהֶם רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא, הִרְאוּ לִי אֵת
 47 חוּרֵי שֶׁהוּא יוֹצֵא מִשֶׁם. הִרְאוּהוּ אֵת חוּרֵי, נִתֵּן רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא
 48 אֵת עַקְבּוֹ עַל פִּי הַחוּר, וְיִצְאָה הָעֵרֹד וְנִשְׁכּוֹ, וְיָמַת אוֹתוֹ עַרְוֹד, וְרַבִּי
 49 חֲנִינָא בֶן דּוּסָא לֹא נִזְוַק. נִפְלּוֹ רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא לְעֵרֹד הַמֵּת עַל
 50 בְּתַפּוֹ, וְהִבִּיאֵו לְבֵית הַמְּקַדְּשׁ לְהִרְאוֹת לְתַלְמִידִים, וְכֵן אָמַר לְהֶם,
 51 רָאוּ בְּנֵי, אֵין הָעַרְוֹד מְמִית, אֱלָא הַחֲמָא הוּא שְׁמִמִּית. שֶׁכֹּאשֶׁר אֵין
 52 לְאִדָם חֲטָא, גַּם נִשְׁיכַת הָעֵרֹד אֵינָה יוֹכֵלָה לְהַרוֹג אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁהִיָּה
 53 אֲצֵל רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא, וְאֵם אֲדָם מֵת מִנְּשִׁיכַת הָעֵרֹד אֵין זֶה אֵלֵא
 54 מִחַמַּת חֲטָא. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה אָמְרוּ, אֵין לוֹ לְאִדָם שְׁפַעַע בּוֹ עַרְוֹד,
 55 וְאֵין לוֹ לְעַרְוֹד שְׁפַעַע בּוֹ רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא.

משנה

57 משנתנו מבארת באלו מקומות מוסיפים את הזכרות שבתפילת

1 ממון הגויים (כגון היושבים בהר פארן) כשלא רצו לקבל את התורה,
2 ונתנו לישראל. וכיון שגם בפסוק 'אל נקמות הופיע' נאמר לשון
3 'הופעה' למדים מכך שהכוונה היא שהפקיר הקדוש ברוך הוא את
4 ממון הגויים לישראל, וזוהי הנקמה לטובה, שיש בה שחר לישראל.
5 ונקמה לרעה מצאנו, דבתיב 'אל נקמות ה' אל נקמות הופיע',
6 והנקמה הראשונה שבפסוק זה, היינו נקמה לרעה מן הגויים שלא
7 קיבלו את התורה. הרי למדנו, שהנקמה האמורה בפסוק זה בין שתי
8 אותיות, היא במקום הצריך לנקמה.

9 שנינו במשנה, שלדעת תנא קמא אומר הבדלה בחונן הדעת, רבי
10 עקיבא אומר אומרה פרקה רביעית בו' בפני עצמה, רבי אליעזר
11 אומר בהודאה. מקשה הגמרא: אמר ליה רב שמן בר אבא לרבי
12 יוחנן, מכדי - הרי אנשי כנסת הגדולה הם שתקנו להם לישראל
13 ברכות ותפלות, קדושות ו-קידוש של שבת ויום טוב) והבדלות,
14 ואם כן נתיי - נראה) היכן תקנו את ההבדלה. כלומר, איך נחלקו
15 בזה התנאים, הלא אפשר לראות היכן רגילים לאומרה מומן אנשי
16 כנסת הגדולה. מתרצת הגמרא: אמר ליה רבי יוחנן, בתפלה קבעוה
17 אנשי כנסת הגדולה בתפלה לבדה, לפי שכשעלו מבבל בימי עזרא,
18 היו דחוקים בממון ולא רצו להצריכם לקנות יין. ואחר כך כשהעשירו
19 העם והיה בידם לקנות יין, קבעוה החכמים על הכוס, ועקרוה
20 מהתפילה. ובאותו הזמן שכחו היכן תקנה אנשי כנסת הגדולה
21 בתפילה. אחר כך כששוב הענו, חזרו החכמים וקבעוה בתפלה. אך
22 כיון ששכחו היכן תקנה בתפילה בתפילה, נחלקו התנאים היכן
23 יאמרוה. מסיים רבי יוחנן: ואף כשחזרו והענו וקבעוה בתפילה, הם
24 אמרו עוד, שאף על פי כן המבדיל בתפלה צריך שיבדיל גם על
25 הכוס, אם יש באפשרותו לקנות יין. שבאותה שעה לא עקרו לגמרי
26 את ההבדלה על הכוס, אלא אמרו רק שאם אין באפשרותו לקנות
27 יין די בהבדלה בתפילה, אבל אם יש לו אפשרות צריך להבדיל גם
28 על הכוס.

29 הגמרא מביאה אמוראים נוספים שחייבו להבדיל גם על הכוס:
30 איתמר נמי - נאמר כן בבית המדרש, אמר רבי תיבא בר אבא אמר
31 רבי יוחנן, אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות
32 ותפלות, קדושות והבדלות. בתפלה קבעוה בתפלה. העשירו,
33 קבעוה על הכוס. חזרו והענו, קבעוה בתפלה. והם אמרו המבדיל
34 בתפלה צריך שיבדיל על הכוס. איתמר נמי, רבה ורב יוסף
35 דאמרי תרוניהו, המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס.

36 הגמרא דנה בדין זה: אמר (רבא) [רבא], ומותבינן אשמעתין -
37 והקשינו על שמועתנו זו, שנינו בברייתא, טעה ולא הזכיר גבורות
38 גשמים בתחיית המתים, וכן אם טעה ולא הזכיר שאילה בברכת
39 השנים, מחזירין אותו - מצריכים אותו לחזור ולהתפלל. ואילו אם
40 טעה ולא אמר תפלה בחונן הדעת, אין מחזירין אותו, מפני
41 שיכול לאומרה על הכוס. ומשמע מהלשון 'יכול לאומרה', שכך
42 כוונת הברייתא, אם ירצה שלא לחזור ולהתפלל רשאי, מפני שיכול
43 לומר את ההבדלה על הכוס ולצאת בכך ידי חובת הבדלה. ומשמע
44 מכך, שאם הבדיל בתפילה וכבר יצא ידי חובתו, אינו צריך לחזור
45 ולהבדיל על הכוס. ואם כן כיצד אמרנו שהמבדיל בתפילה צריך
46 להבדיל על הכוס. מתרצת הגמרא: לא תימא - אל תאמר בלשון

47 הברייתא 'מפני שיכול לאומרה על הכוס', אלא אימא - אמרו
48 'מפני שאומרה על הכוס', שחייב לאומרה על הכוס, ולכך לא יחזור
49 ויתפלל כששכח לאומרה בתפילה.

50 שמועה נוספת שצריך להבדיל גם על הכוס: איתמר נמי, אמר רבי
51 בנימין בר יפת, שאל רבי יוסי את רבי יוחנן בצידו, ואמרי לה -
52 רבי יוחנן, ומוסיף רבי בנימין בר יפת, ואנא שמעית - ואני שמעתי
53 כששאל אותי, המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס, או לא,
54 ואמר ליה רבי יוחנן, צריך שיבדיל על הכוס.

55 הגמרא דנה באופן שהבדיל בתפילה רק על הכוס, האם צריך
56 להבדיל גם בתפילה: איבעיא להו, המבדיל על הכוס קודם שהבדיל
57 בתפילה, מהו שיבדיל גם בתפילה. פושטת הגמרא: אמר רב נחמן
58 בר יצחק, קל וחומר מהבדלה בתפילה, ומה הבדלה בתפילה,
59 דעיקר תקנתא היא - שהיא עיקר התקנה, שכן התקנה האחרונה
60 היתה שלעולם צריך להבדיל בתפילה וגם אם יעשירו, ואילו על
61 הכוס אין צריך להבדיל אלא אם יש לו יין, ומכל מקום אמרי - אמרו
62 חכמים המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס, אם כן, המבדיל
63 בתפילה על הכוס, דלאו עיקר תקנתא היא, לא כל שכן שצריך
64 אחר כך להבדיל גם בתפילה ולקיים את עיקר התקנה.

65 ברייתא נוספת בענין ההבדלה בתפילה ועל הכוס: תני רבי אהא
66 אריבא קמיה רב חנינא, המבדיל בתפלה בלבד משופח יותר ממי
67 שיבדיל על הכוס בלבד, ואם הבדיל בזה ובזה, ינחוהו לו ברכות על
68 ראשו. מקשה הגמרא: הא נופא קשיא, אמרת בתחילת הברייתא,
69 המבדיל בתפלה משופח יותר ממי שיבדיל על הכוס, אלמא -
70 מוכח מזה שתפלה לחודה סגי - די בהבדלה בתפילה בלבד, והדר
71 תני - ואחר כך שנה התנא, אם הבדיל בזה ובזה ינחוהו לו ברכות על
72 ראשו, ויש להקשות, כיין דנפיק ליה בתרא - כיון שכבר יצא ידי
73 חובת הבדלה באחת מהן - ובתפילה, אפטר - הרי נפטר מחובת
74 הבדלה, ואם כן, כאשר הוא מבדיל אחר כך על הכוס, הויא ברכה
75 שאינה צריכה - מחוייבתו, ואמר רב, ואיתימא ריש לקיש, ואמרי
76 לה רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוניהו, כל המבדיל ברכה
77 שאינה צריכה, עובר משום האיסור שנאמר (שמות כ) 'לא תשא את
78 שם ה' אלהיך לשוא', ואיך שנינו שכחזור ומבדיל גם על הכוס
79 ינחוהו לו ברכות על ראשו. מתרצת הגמרא: אלא אימא הכי בלשון
80 הברייתא, אם הבדיל בזה ולא הבדיל בזה, ינחוהו לו ברכות על
81 ראשו. ולפי ברייתא זו אין צריך להבדיל גם על הכוס.

82 שנינו בברייתא לעיל, שמי שלא הבדיל בתפילה יבדיל על הכוס.
83 הגמרא דנה באופן שטעה עוד, ואכל קודם שהבדיל על הכוס: בעא
84 מיניה רב הסדא מרב ששת, אם טעה בזה ובזה, ששכח להבדיל
85 בשעת התפילה, ואחר כך אכל או שתה קודם שהבדיל על הכוס,
86 מהו, האם די לו להבדיל עכשיו על הכוס, או שמא כיון שטעה
87 בשתיקה, צריך גם לחזור ולהתפלל ולהבדיל בתפילה. אמר ליה רב
88 ששת לרב הסדא, טעה בזה ובזה, חזר לראש - חזר לתחילת סדר
89 ההבדלות, ועליו לחזור להתפלל ולהבדיל בתפילה, ואחר כך
90 להבדיל על הכוס.

91

59 הלכה כרבי עקיבא.
 60 לאחר שביארה הגמרא את תמיהת רבי זירא, היא מביאה את
 61 תשובתו של רבי חייה בר אבין: **אָמַר לִיָּה רַבִּי חֵיִיא בַר אַבִּין לְרַבִּי**
 62 **זִירָא, אַכְּן חֲכָמִים לֹא נַחֲלֵקוּ עַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וּמִכַּל מְקוֹם אִמְרַתִּי**
 63 **בְּלִשׁוֹן 'הַלְכָה', מִשּׁוּם שֵׁשׁ דְּעָה הַסּוּבְרַת שְׁלָאוּ 'הַלְכָה' אֲתָמֵר אֶלָּא**
 64 **'מִטְוִין' אֲתָמֵר – שְׁלֹא נִאֲמְרָה שְׁמוּעָה זֹו בְּלִשׁוֹן 'הַלְכָה' כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר,**
 65 **אֵלֹא בְּלִשׁוֹן 'מִטְוִין' וְכַמוּבָא בְּסוּמְךָ, שְׁמַטִּים אַתְּ הַהוּרָאָה כְּרַבִּי**
 66 **אֱלִיעֶזֶר, וְלִכְּן נִקְטַתִּי לִשׁוֹן 'הַלְכָה' לְהַשְׁמִיעַ שְׁאִין לְוִמֵר 'מִטְוִין'.
 67 וְהַחִילוּק בֵּין 'הַלְכָה' לְ'מִטְוִין', שְׁאֵם נִאֲמְרָה הַשְׁמוּעָה בְּלִשׁוֹן 'הַלְכָה'
 68 כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָרִי זֹו הַלְכָה בְּרוּרָה וּמוֹרִים כֵּן בְּרַבִּים, אַךְ אִם נִאֲמַר
 69 רַק 'מִטְוִין' כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִין דּוֹרְשִׁים הַלְכָה זֹו בְּרַבִּים, וְרַק אִם בֹּא
 70 אֶחָד לְפָנֵינוּ לְשֹׂאוֹל, מוֹרִים לוֹ לְנַהוּג כֵּן.**

71 הגמרא מביאה היכן מצאנו שהלכה זו נאמרה בלשון 'מטוין':
 72 **דְּאֲתָמֵר, רַבִּי יִצְחָק בְּרַ אֲבָדִימִי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּינוּ, הַלְכָה כְּרַבִּי**
 73 **אֱלִיעֶזֶר בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בְּיוֹם טוֹב. וְאָמַר לָהּ – וְיֵשׁ שְׁאִמְרוּ**
 74 **שְׁמוּעָה זֹו בְּלִשׁוֹן אַחֲרָת, מִטְוִין וּמְכֻרְעִים אַתְּ הַהֲלָכָה כֵּן, וְכֵן מוֹרִים**
 75 **לִיחִיד הַבָּא לְשֹׂאוֹל, אֲבָל אִין זֹו הַלְכָה פְּסוּקָה לְדַרְשָׁה בְּרַבִּים. רַבִּי**
 76 **יִוְחָנָן אָמַר, מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְגַבִּי מוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בְּיוֹם**
 77 **טוֹב, וְאִין בּוֹה מַחֲלוּקַת כֻּלָּל. וְרַבִּי חֵיִיא בְּרַ אֶבְיָא אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי**
 78 **יִוְחָנָן, נְרַאִין דְּבַרִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְגַבִּי מוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל**
 79 **אִין בּוֹה הַכְּרֵעָה מְגוּרָה לְהַלְכָה, וְגַם לִיחִיד אִין מוֹרִים לְעִשׂוֹת כֵּן,
 80 אֵלֹא שְׁאֵם עִשָׂה כֵּן אִין מַחֲזִירִים אוֹתוֹ.**

81 מצינו שתי שיטות בדעת רבי יוחנן, האם הוא אמר לשון 'מודים' או
 82 לשון 'נראין'. עתה רבי זירא מפרש דעתו, באיזו לשון אמר רבי יוחנן:
 83 **אָמַר רַבִּי יִוְרָא, נִקְוֵט אַתְּ שֵׁיטְתוֹ דְּרַבִּי חֵיִיא בְּרַ אֶבְיָא בְּיַדְךָ, שְׁאִמְרוּ**
 84 **'נִרְאִין', מִשּׁוּם דְּרִיבִּין וְנִמְרָ שְׁמַעְתָּא מִפּוּמָא דְּמִרְתָּה שְׁפִיר – שְׁמֻדְקָה**
 85 **וּמִקְבַּל אַתְּ הַשְׁמוּעָה מִפִּי בַעַל הַשְׁמוּעָה הַיֵּטֵב, וְקוּבַע סִימָנִים בְּלִשׁוֹן**
 86 **רַבּוּ שְׁלֹא יִתְחַלֵּף לוֹ 'נִרְאִין' בְּ'מִטְוִין' אוּ בְּ'מוֹדִים', כְּמוֹ רַבְּהִי אֶבְיָא**
 87 **דְּפּוּמְבִידִיתָא – (חֲכָם וּשְׁמוֹ רַחְבָּא הֵגַר בַּעִיר פּוּמְבִידִיתָא), שְׁהִיד**
 88 **מְדַקְדָּק מְאֹד דְּבַרְבְּרֵי רַבּוּ, דְּאָמַר דְּרַבְּהִי אֶבְיָא רַבִּי יְהוּדָה, הָרַ הַכִּפִּית**
 89 **כְּטִיּוֹ – (אֶצְטַבָּא) כְּפֹּל הָיָה, כְּלוּמַר, שְׁתֵּי אֶצְטַבָּאוֹת הַמִּיּוּעוּדוֹת**
 90 **לִישִׁיבָה הָיוּ בַּהַר הַבֵּית בְּהִיקָה עֵגוּל סָבִיב סָבִיב, וְהָיָה כְּטִיּוֹ לְפָנִים**
 91 **מִכְּטִיּוֹ – אֶצְטַבָּא אַחַת הִיתָה מְקִיפָה אַתְּ הָאֶצְטַבָּא הָאֲחֵרָת. וְאִף עַל**
 92 **פִּי שְׁבַלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה נִקְרָא כְּטִיּוֹ זֹה 'אֶצְטַבָּא', הַקְפִּיד רַחְבָּא לְוִמֵר**
 93 **'כְּטִיּוֹ' כְּלִשׁוֹן רַבּוּ.**

94 הגמרא מביאה דעה שיש לנהוג כחכמים: **אָמַר רַבִּי יוֹסֵפֶה, אֶבְיָא לֹא**
 95 **הָאִי יְרַעְנָא וְלֹא הָאִי יְרַעְנָא – אֲנִי אֵינְנִי יוֹדַע לֹא אַתְּ דְּבַרִּי זֹה וְלֹא**
 96 **אַתְּ דְּבַרִּי זֹה, בֵּין אֵלוֹ שְׁהַכְּרִיעוּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּלִשׁוֹן 'מִטְוִין' אוּ**
 97 **'מוֹדִים', וּבֵין אֵלוֹ שְׁאִמְרוּ שְׁנִרְאִין' דְּבַרְיוֹ, אֶלָּא רַק מְדַבְּרִיהֶם דְּרַבִּי**
 98 **וְשְׁמוּאֵל יְרַעְנָא, דְּתַקִּינוּ לָן מְרַנְיָתָא כְּכַבֵּל – שְׁתַּקְנוּ לָנוּ מַרְגְּלִית**
 99 **בְּכַבֵּל, כְּלוּמַר, שְׁתַּקְנוּ לָנוּ תַקְנָה חֲבִיבָה בַעֲנִין הַבְּדֵלָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת**
 100 **שַׁחַל בְּיוֹם טוֹב, וְהִיא, לְוִמֵר בְּרַבְּכָה הָאֲמַצְעִית קוֹרֵם שְׁמַתַּחֲתֵי 'זִתְנוּ**
 101 **לָנוּ' וְתוֹדִיעֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אַתְּ מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה, וְתַלְמַדְנוּ לְעִשׂוֹת חֲכָי**
 102 **רְצוּנָךְ, וְתַנְחִילָנוּ זְמַנֵּי שְׁשׁוֹן וְחַגֵּי נְדָבָה, וְתוֹדִיעֵנוּ קְדוּשַׁת שַׁבַּת**
 103 **וְכַבֵּד מוֹעֵד וְחַגֵּינָתָה תְּרַגֵּל, בֵּין קְדוּשַׁת שַׁבַּת לְקְדוּשַׁת יוֹם טוֹב**
 104 **הַבְּדִלְתָּ, וְאַתְּ יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשְׁשַׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה קְדוּשַׁת, הַבְּדִלְתָּ**
 105 **וְקַדְשַׁת אַתְּ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשַׁתְךָ, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן מִמְּשִׁיךְ אַתְּ**
 106 **הַבְּרַכָּה הָאֲמַצְעִית 'וְתַתֵּן לָנוּ' וְכו'.**

משנה

107 משנתנו ממשיכה לעסוק בהלכות תפילה, ומפרטת כמה דברים שאין
 108 לאומרים בתפילה. **הָאוּמֵר בְּתַפִּילָתוֹ, עַל קֵן צַפּוּר יִגִּיעוּ רַחֲמֵיךָ –**
 109 **רַחוּם וְחַנוּן אַתָּה, וְכַל כֵּן גְּדוּלִים רַחֲמִיךָ, עַד שְׁהֵם מְגִיעִים עַל צַפּוּר,**
 110 **שְׁצִיּוֹת לְשַׁלַּח אַתְּ הָאֵם קוֹרֵם נְטִילַת הָאֲפֻרָחוֹת אוּ הַבִּיצִים, וְכֵן**
 111 **הָאוּמֵר בְּתַפִּילָתוֹ עַל הַמָּוֵב שְׂאֵתָה עוֹשֶׂה לָנוּ יוֹכֵר שְׁמֵךְ לְהַלְלֵךְ, אוּ**
 112 **שְׁכּוּפֵל וְאוּמֵר בְּבִרְכַת הַהוּדָאָה מוֹדִים מוֹדִים, בְּכַל אֵלוֹ מְשַׁתְּקִין**
 113 **אוֹתוֹ, עַל שְׁאוּמֵר שְׁלֹא כְּהוּגֵן.**

1 הגמרא דנה להלכה, האם המבדיל בתפילה צריך להבדיל גם על
 2 הכוס: **אָמַר לִיָּה רַבִּינוּ לְרַבְּהִי אֶבְיָא, הַלְכָתָא מֵאִי, הָאֵם הַמְּבַדִּיל בְּתַפִּילָה**
 3 **צָרִיךְ לְהַבְדִּיל גַּם עַל הַכּוֹס אוּ לֹא. אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶבְיָא, דִּין**
 4 **הַהַבְדֵּלָה הוּא כִּי – (כְּמוֹ) קְדוּשָׁה, מַה לְגַבִּי קְדוּשָׁה, אִף עַל גַּב**
 5 **דְּמְקוּשָׁה בְּצִלּוֹתָא – (בְּתַפִּילָתוֹ), שְׁאוּמֵר אַתָּה קְדוּשַׁת אַתְּ יוֹם הַשְּׁבִיעִי,**
 6 **מִכַּל מְקוֹם מְקוּשָׁה גַם אֶבְיָא – (עַל הַכּוֹס), אִף לְגַבִּי הַבְּדִלְתָּ נְמִי, אִף**
 7 **עַל גַּב דְּמְבַדִּיל בְּצִלּוֹתָא – (בְּתַפִּילָתוֹ), מִכַּל מְקוֹם מְבַדִּיל גַּם אֶבְיָא**
 8 **– (עַל הַכּוֹס).**

9 שנינו במשנתנו, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אומרים את ההבדלה במוצאי
 10 שבת **בְּהוֹרְדָּאָה,** ולא כחכמים שיש לאמרה ב'חונן הדעת', ולא כרבי
 11 עקיבא שאומרה ברכה רביעית בפני עצמה.

12 אף במוצאי שבת שחל ביום טוב, יש לומר הבדלה בין קדושת שבת
 13 לקדושת יום טוב. אך כיון שבתפילת יום טוב אין אומרים ברכת 'חונן
 14 הדעת', דנה הגמרא היכן אומרים את ההבדלה: **רַבִּי יוֹרָא הוֹוֵה רַבִּי**
 15 **חֲמַרָא – (רוֹכֵב עַל חֲמוֹר), הוֹוֵה קָא שְׁקִיל וְאוֹיֵל רַבִּי חֵיִיא בְּרַ אַבִּין**
 16 **בְּתַרְיָה – וְהִיָּה רַבִּי חֵיִיא בְּרַ אַבִּין מְזַלְךְ אַחֲרָיו. אָמַר לִיָּה רַבִּי זִירָא**
 17 **לְרַבִּי חֵיִיא בְּרַ אַבִּין, וְנִדְּאִי דְּאֲמַרְיָתוֹ – הָאֵם אִמַּת הַדְּבַר שְׁאִמְרַתָּם**
 18 **מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן, הַלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁאוּמֵרִים אַתְּ הַהַבְדֵּלָה**
 19 **בְּהוּדָאָה, בְּיוֹם טוֹב שַׁחַל לְהִיּוֹת מִיַּד לְאַחַר הַשַּׁבַּת, כִּיּוֹן שְׁאִין**
 20 **אוּמֵרִים בְּיוֹם טוֹב בְּרַכַּת 'חֻנּוֹן הַדַּעַת', וְאִי אֲפֻשֵׁר לְקִיעֵי אַתְּ דַּעַת**
 21 **חֲכָמִים וְשִׁהֲלַכְהָ כְּמוֹתָם. אָמַר לִיָּה רַבִּי חֵיִיא בְּרַ אַבִּין לְרַבִּי זִירָא, אִין**
 22 **– אַכְּן, כֵּךְ אִמְרַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁבַח מוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בְּיוֹם טוֹב יֵשׁ לְעִשׂוֹת**
 23 **כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. הַקְּשָׁה רַבִּי זִירָא עַל לְשׁוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי חֵיִיא בְּרַ אַבִּין,**
 24 **'הַלְכָה' מְכַלֵּל דְּפִלְגִי – מַהֲלִשׁוֹן שְׁאִמְרַת 'הַלְכָה' כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּיוֹם**
 25 **טוֹב שַׁחַל לְהִיּוֹת אַחַר הַשַּׁבַּת' מִשְׁמַע שֵׁשׁ בּוֹה מַחֲלוּקַת, וְצָרִיךְ**
 26 **לְהַכְרִיעַ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַךְ הֲלֹא אִין בּוֹה מַחֲלוּקַת, אֵלֹא לְדַעַת כּוֹלֵם**
 27 **אוּמֵרִים אַתְּ הַהַבְדֵּלָה בְּהוּדָאָה.**

28 הגמרא מקשה על רבי זירא שאמר שאין בזה מחלוקת: **וְלֹא פְּלִיגִי –**
 29 **וְכִי אִין בּוֹה מַחֲלוּקַת, וְהָאִי – (וְהִירָא) פְּלִיגִי רַבְּנָן בְּמִשְׁנַתְנוּ עַל רַבִּי**
 30 **אֱלִיעֶזֶר, וְאִמְרוּ שְׁאִין לְאוּמְרָה בְּהוּדָאָה. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר**
 31 **דְּפִלְגִי רַבְּנָן – כַּל מַה שֵׁישׁ לָךְ לְוִמֵר שְׁנַחֲלֵקוּ חֲכָמִים עַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,**
 32 **זֹו בְּשִׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, כְּשַׁחַל מוֹצָאֵי שַׁבַּת בַּחוּל, שְׁכִיּוֹן שְׁאוּמֵרִים**
 33 **בְּתַפִּילָה 'חֻנּוֹן הַדַּעַת', לִכֵּן אִמְרוּ חֲכָמִים שְׁאִמְרוּ בַּה אַתְּ הַהַבְדֵּלָה,**
 34 **אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שַׁחַל לְהִיּוֹת אַחַר הַשַּׁבַּת, שְׁאִין אוּמֵרִים 'חֻנּוֹן הַדַּעַת',**
 35 **מִי פְּלִיגִי – וְכִי הֵם נַחֲלָקוּ עַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הֲלֹא מִסְתַּבֵּר שְׁהֵם מוֹדִים**
 36 **לוֹ.**

37 ממשיכה הגמרא ומקשה על דברי רבי זירא שאין בזה מחלוקת: **וְהָאִי**
 38 **פְּלִיגִי –** והרי נחלק רבי עקיבא במשנתנו על רבי אליעזר, וסבר
 39 שאומרים את ההבדלה ברכה רביעית בפני עצמה, ושיטתו הרי
 40 שייכת גם במוצאי שבת שחל להיות ביום טוב, וכיון שכן הוצרך רבי
 41 חייה בר אבין לומר שהלכה כרבי אליעזר ולא כרבי עקיבא. מתרצת
 42 הגמרא: **אָמַר – (וְכִי כָּל הַשָּׁנָה בּוּלְהָ – בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בַּחוּל, מִי**
 43 **עֲבָדִין וְרַבִּי עֲקִיבָא – הָאֵם אֲנוּ עוֹשִׂים כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּהַשְׁתָּא נִיקוּ**
 44 **וְנַעֲבִיד בְּנוֹתֵיהּ – שְׁעַכְשֵׁי נְקוּם וְנַעֲשֵׂה כְּמוֹתוֹ, וְלִשְׁם כֵּךְ צָרִיךְ**
 45 **לְהַשְׁמִיעַ שְׁאִין הַלְכָה כְּמוֹתוֹ. הֲלֹא אֵינוֹ כֵּן, אֵלֹא אִף בְּכַל מוֹצָאֵי שַׁבַּת**
 46 **אִין הַלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא, וְאִם כֵּן גַּם בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל לְהִיּוֹת בְּיוֹם**
 47 **טוֹב אִין צוֹרֵךְ לְוִמֵר שְׁאִין הַלְכָה כְּמוֹתוֹ. מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא לְבֹאֵר מְדוּעַ**
 48 **הַדְּבַר פְּשוּט שְׁאִין הַלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא גַם בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בְּיוֹם**
 49 **טוֹב, שְׁכֵן כָּל הַשָּׁנָה בּוּלְהָ – (מוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בַּחוּל), מֵאִי טַעְמָא**
 50 **לֹא עֲבָדִין כְּרַבִּי עֲקִיבָא, מִשּׁוּם דְּאֲנִישֵׁי כֹּסֶת הַגְּדוּלָה תִּמְנִי כְּרִי**
 51 **תִּקְוִין תְּשַׁבְּרִי לֹא תִקְוִין – תִּיקְוִנוּ שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה בְּרַכּוֹת וְלֹא תִיקְוִנוּ תִשַׁע**
 52 **עֶשְׂרֵה, כְּלוּמַר שְׁאִין לְהוֹסִיף בְּרַכָּה מִיּוֹחַדַּת לְהַבְדֵּלָה, וְאִם כֵּן הֲקָא**
 53 **נְמִי – גַּם כִּינָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בְּיוֹם טוֹב, שְׁבַע תִּקְוִין – שְׁבַע בְּרַכּוֹת**
 54 **תִּיקְוִנוּ אֲנִישֵׁי כֹּסֶת הַגְּדוּלָה בְּיוֹם טוֹב, וְתִמְנִי לֹא תִקְוִין – שְׁמוּנָה**
 55 **בְּרַכּוֹת לֹא תִיקְוִנוּ, וְלִכְּן וְדֹאֵי שְׁאִף בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שַׁחַל בְּיוֹם טוֹב אִין**
 56 **לְעִשׂוֹת כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְלְהוֹסִיף בְּרַכָּה מִיּוֹחַדַּת לְהַבְדֵּלָה. וְכִיּוֹן שְׁלַעוּלָם**
 57 **שִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָא דְּחוּיָה מִן הַהֲלָכָה, לִכֵּן דְּחָה רַבִּי זִירָא אַתְּ הַלִּשׁוֹן**
 58 **'הַלְכָה' כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כִּיּוֹן שְׁאִין לְפָרֵשׁ שְׁהַכּוּוֹנָה בְּלִשׁוֹן זֹו לְוִמֵר שְׁאִין**

גמרא

1 הגמרא דנה בטעם האיטור להוסיף בתפילה את ההוספות שהובאו
 2 במשנה. שואלת הגמרא: **בְּשִׁלְמָא** – מה שאמרה המשנה שהאומר
 3 מוֹדִים מוֹדִים מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ, מִשּׁוּם דְּמִיתוּי [–שנראה] כְּמִי שְׁמוּדָה
 4 בְּשִׁתֵּי רְשׁוּיֹת, כלומר, שיש אלוה אחר מלבד הקדוש ברוך הוא. וכן
 5 מה שהאומר על מִזְבֵּחַ יוֹכֵר שְׁמֶךָ מִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ, נִמְי, משום שִׁמְשַׁמֵּעַ
 6 מדבריו שרק עַל הַטּוֹבָה הוא מודה ולא עַל הַרְעָה, וְהִנֵּן בְּמִשְׁנָה
 7 [לְקַמְן נר], שְׁתִּיב אֲדָם לְכַרְךָ עַל הַרְעָה בְּשֵׁם שְׁמַכְרְךָ עַל הַטּוֹבָה.
 8 אֵלָּא מִה שְׁהָאֹמֵר עַל קֵן צְפוּר יִגְיֵעוּ רְחִמֶיךָ מִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ, צְרִיךְ
 9 בִּיאור, מֵאֵי טַעְמָא שְׁמִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ.

10 משיבה הגמרא: פְּלִיגי בַּה תְּרֵי אַמְרֵי בְּמַעְרְבָא – נחלקו בבִּיאור
 11 זין זה שני אמוראים בארץ ישראל, והם רַבִּי יוֹסִי בְּרַ אֲבִין וְרַבִּי יוֹסִי
 12 בְּרַ וְבִירָא. תד – אחד מהם אָמַר, מִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שְׁמִטִּיל קִנְיָה
 13 בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית – שגורם קנאה בין הנבראים, כאילו רק על עופות
 14 אלו יש רחמים ולא על כל שאר הנבראים. וְהָד – והאמורא האחר
 15 אָמַר, מִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שְׁעוֹשֵׂה אֵת מְדוּתָיו [–מצוותיו] שֶׁל
 16 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמִי שֶׁהֵם מִזְּחַמְתֵּי רְחִמִים, וְהָאֵמֶת הִיא שְׁאִינֵן אֵלָּא
 17 גְּזוּרֹת לֵאלֹהִים טַעַם, כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הֵם עֲבָדָיו וְשׁוּמְרֵי
 18 מִצְוֹתָיו וְגוֹיֹת חֻקוֹתָיו, אִף בְּמִצְוֹת שֶׁהִשְׁטֵן וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם
 19 מְשִׁיבִים עֲלֵיהֶם וְאוֹמְרִים לְיִשְׂרָאֵל מִה צוּרְךָ יֵשׁ בְּמִצְוָה זֹה.

20 הגמרא מביאה מעשה ברין זה: הֵהוּא הַנְּחִית קָמִיָּה דְרַבָּה – מעשה
 21 באדם אחד שירד כשליח ציבור בפני רבה, וְאָמַר בְּתַפִּילְתּוֹ, אֲתָה
 22 תְּסַתְּ עַל קֵן צְפוּר, וכמו כן אֲתָה חוּם וְרַחַם עָלֵינוּ. אָמַר רַבָּה עַל
 23 אוֹתוֹ אָדָם, בְּמָה יָדַע הָאִי צוּרְבָא מְרַבֵּן לְרַצְוִי לְמַרְיָה – כמה יודע
 24 אוֹתוֹ תַלְמִיד חֵכֵם לְרַצּוֹת אֲרַצּוֹת וְלִשְׁבַח אֵת אֲדוֹנוֹ. אָמַר לִיָּה אֲבִי – הקשה
 25 אביו לרבה, כיצד אתה מצבותו, וְהָאֵת מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ תֵּנֵן – והרי שנינו
 26 בְּמִשְׁנַתְנָא 'הָאוֹמֵר עַל קֵן צְפוּר יִגְיֵעוּ רַחֲמֵיךָ וְכוּ' מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ' מִשּׁוּם
 27 שְׁמִתְפַּלֵּל שְׁלֵא כְּרָאוּי, וְכַל שֶׁכֵּן שְׁאִין לִשְׁבַחוֹ. מְבַאֵרֵת הַגְּמָרָא: וְרַבָּה
 28 נִמְי שְׁשִׁיבָה אֵת אוֹתוֹ אָדָם, וְדָאִי מוֹדָה שְׁאִסוּר לְהַתְפַּלֵּל כֵּן, אֵלָּא
 29 לְהַדְוִי לְאֲבִי הוּא דְבַעֵי – הוא רצה לחדד את אביו, ולעוררו
 30 שִׁישִׁיב עַל לֵב דְּבָרָיו.

31 אגב מעשה זה, מביאה הגמרא מעשה נוסף באדם שהתפלל שלא
 32 כְּרָאוּי: הֵהוּא הַנְּחִית קָמִיָּה דְרַבִּי חֲנִינְיָא, וְאָמַר בְּתַפִּילְתּוֹ, הָאֵל הַגְּדוֹל
 33 הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא וְהָאֲדִיר וְהָעוֹז וְ–מִלְשׁוֹן עַז חֻחֻק וְהִירָאוּ
 34 [–שיראים ממנו] הַחֻק וְהָאֲמִיץ וְהַדְּאִי וְהַנְּכַבֵּד. הַמְתִּין לוֹ רַבִּי
 35 חֲנִינְיָא עַד דְּסִיַּים תַּפִּילְתּוֹ. כִּי סִיַּים – כאשר טיים שְׁבַחֵי דְמַרְךָ – וכי
 36 תַפִּילְתּוֹ, אָמַר לִיָּה רַבִּי חֲנִינְיָא, סִיַּיְתִּינְהוּ לְכוּלְהוֹ שְׁבַחֵי דְמַרְךָ – וכי
 37 סִיַּיְתִּימַת לומר את כל שבחי אֲדוֹנוֹךָ וְ–ה'! הֵלָא וְדָאִי לֹא נִיתֵן לומר את
 38 כֹּל שְׁבַחֵי, וְאֵם כֵּן לְמָה לִי בּוּלִי הָאִי – למה לך להאריך ולומר את
 39 כֹּל הַשְּׁבַחִים הָאֵלּוּ, הֲרֵי אֲנִי, אֲפִילוּ הֵנִי תֵּלֵת דְאֲמַרִּינֵן – אלו שלושת
 40 הַשְּׁבַחִים שְׁאֵנּוּ אוֹמְרִים בְּתַפִּילְתָּנוּ, שֶׁהֵם 'הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא', אִי
 41 לָאוּ דְאֲמַרִּינְהוּ [–שאמרם] מִשֶּׁה רַבִּינֵי בְּאוֹרֵייתָא [–בתורה], וְלֵאחַר
 42 מִכֵּן אֲתוּ [–באו] אֲנִישֵׁי בְּנִקְתָּ הַגְּדוֹלָה וְתַקְנִינְהוּ לְאוֹמְרִים בְּתַפִּילָּה,
 43 לֹא הִיוּנֵן יְכוּלִין לְמַיְרָ לְהוּ – לא היינו יכולים לאמרם, וכמבואר
 44 בְּסוּמָךְ, וְאֵת אֲמַרְתָּ בּוּלִי הָאִי וְאוֹלֵת – ואילו אתה הוספת ואמרת
 45 כֹּל רִיבֵי שְׁבַחִים אֵלּוּ. וְהוֹסִיף רַבִּי חֲנִינְיָא לְבַאֵר מְדוּעַ אִין רָאוּי לְהוֹסִיף
 46 בְּשַׁבְחֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְשַׁל לְמַלְךְ בְּשֶׁר וְדָם שְׁחָיו לוֹ אֵלְךָ
 47 אֵלְפִים דִּינְרֵי וְהָבֵי, וְהָיוּ מְקַלְסִין [–משבחים] אוֹתוֹ בְּדִינְרִים שֶׁל

49 כְּסָתָה, וְהֵלָּא אִין זֶה שְׁבַח אֵלָּא גְּנָאִי הוּא לוֹ. וְכִמוּ כֵן, כְּשִׁמְשַׁבַּח אֵת
 50 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִקְצַת הַשְּׁבַחִים, הֲרִי זֶה גְּנָאִי לוֹ שְׁאוֹמֵר עָלָיו רַק
 51 מִקְצַת הַשְּׁבַחִים, וְעַל כֵּן אִין לומר אֵלָּא אֵת שְׁלוֹשֶׁת הַשְּׁבַחִים שְׁאֵמֵר
 52 מִשֶּׁה רַבִּינֵי בְּתַפִּילְתּוֹ וְהַתְּקִינוּ אֲנִישֵׁי כְּנִסַּת הַגְּדוֹלָה לְאוֹמְרִים בְּתַפִּילָּה.
 53 הַגְּמָרָא מְבִיאָה שְׁמוּעָה נֹסֶפֶת בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָא: וְאָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא,
 54 הַכֹּל בְּיַדֵּי שְׁמַיִם – כל דבר הבא על האדם, כגון אם יהיה גבוה או
 55 נמוך, עני או עשיר וכדומה, אינו בא מִחַמַּת הַשְּׁתַּדְּלוּתוֹ אֵלָּא נִקְבַּע
 56 בְּרַצּוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, חוּץ מִיְרֵאת שְׁמַיִם, שְׁאִין מְסוּר בְּיַדֵּי שְׁמַיִם
 57 אִם יְהִיָּה הָאָדָם צָרִיק אוֹ רָשָׁע, לְפִי שְׁדַבֵּר זֶה נִמְסָר בְּיַדֵּי הָאָדָם, וְנִיתְּנוּ
 58 לְפָנָיו שְׁנֵי דְרָכִים, וְהוּא יִבְחַר יִרְאֵת שְׁמַיִם, שְׁנִיאָמַר (דְּבָרִים י"ב), וְעֵתָה
 59 יִשְׂרָאֵל, מַה ה' אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעַמְּךָ, כִּי אִם לְיִרְאָה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ
 60 לְלַבֵּת בְּכָל דְרָכָיו וְלֵאמֹר אֲתוֹ וְלַעֲבֹד אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ
 61 וּבְכָל נַפְשְׁךָ, וּמְבוֹאֵר בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב שֶׁבִּי – שׁוֹאֵל מִהָאָדָם רַק יִרְאֵת
 62 שְׁמַיִם וְעַבּוּדָת ה', כִּיֹּן שֶׁרַק הֵם תְּלוּיִים בְּבְחִירָתוֹ.
 63 מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא עַל הַפְּסוּק: הֵלָּא מִלְשׁוֹן 'כִּי אִם לְיִרְאָה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ'
 64 וְגו', מִשְׁמַע שִׁירָאת שְׁמַיִם הִיא דְבַר מוּעַט וְרַק אוֹתוֹ ה' שׁוֹאֵל מֵעִמְּךָ,
 65 וְקִשָּׁה, אֲטוּ יִרְאֵת שְׁמַיִם מִיְלִתָּא זֻמְרָתָא הִיא – וכי יראת שמים
 66 הִיא דְבַר מוּעַט, וְהָאָמַר [–והלא אמר] רַבִּי חֲנִינְיָא מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן
 67 בֶּן יוֹחִי, אִין לוֹ לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבִית גְּזוּלָה אֵלָּא אוּצֵר שֶׁל
 68 יִרְאֵת שְׁמַיִם, שְׁנִיאָמַר (שְׁעִינָה לג') 'יִרְאֵת ה' הִיא אוּצֵרוֹ, וּמוֹכַח
 69 שִׁירָאת שְׁמַיִם אֵינָה דְבַר קִטְן. מְתַרְצַת הַגְּמָרָא: אִין – כן, לְגַבֵּי מִשָּׁה
 70 רַבִּינָא, אִכֵּן יִרְאֵת שְׁמַיִם מִיְלִתָּא זֻמְרָתָא הִיא, וְכִיֹּן שְׁמִשָּׁה רָאָה זֹאת
 71 דְּבַר מוּעַט, אָמַר בְּלִשׁוֹן 'כִּי אִם'. וּמְבַאֵרֵת הַגְּמָרָא: דְאָמַר רַבִּי
 72 חֲנִינְיָא, מְשַׁל לְאָדָם שְׁמַבְקָשִׁים מִמֶּנּוּ כְּלִי גְדוֹל, וְיֵשׁ לוֹ אֵת אוֹתוֹ
 73 הַכֹּל, אִם כֵּן, דּוּמָה עָלָיו הַכֹּלִי הַגְּדוֹל בְּכָלִי קִמְצָן כִּיֹּן שִׁישׁ לוֹ
 74 אֲפִשְׁרוֹת לִתֵּת אֵת הַכֹּלִי. אוֹלָם אִם מְבַקָּשִׁים מִמֶּנּוּ כְּלִי קִמְצָן, וְאִין לוֹ,
 75 הֲרִי שְׁדוּמָה עָלָיו בְּכָלִי גְדוֹל כִּיֹּן שְׁאִין לוֹ לִתֵּת אֵת מִה שְׁמַבְקָשִׁים
 76 מִמֶּנּוּ. וְכִיֹּן שְׁמִשָּׁה רַבִּינָא זָכָה לִירְאֵת שְׁמַיִם, הִיָּה זֶה עַבּוּרוֹ כְּדַבֵּר קִטְן.
 77 שְׁנִינָא בְּמִשְׁנָה: הָאוֹמֵר בְּתַפִּילְתּוֹ מוֹדִים מוֹדִים מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ.
 78 הַגְּמָרָא דְנָה בְּדִין זֶה מִשְׁתַּקִּין אֲדָם הַכּוֹפֵל אֲמִירַת 'מוֹדִים': אָמַר רַבִּי
 79 יוֹרְאָה, כָּל הַכּוֹפֵל וְאוֹמֵר שְׁמַע שְׁמַע, כְּאוֹמֵר מוֹדִים מוֹדִים דְּמִי –
 80 הוּא דּוּמָה לְמִי שְׁכּוֹפֵל אֲמִירַת מוֹדִים שְׁנֵרָא כְּמוֹדָה בְּשִׁתֵּי רְשׁוּיֹת,
 81 וְיֵשׁ לְהַשְׁתִּיקוֹ.
 82 מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: מִיְתִיבֵי, שְׁנִינָא בְּבִרְיִיתָא, הַקּוֹרָא אֵת שְׁמַע וְכוּפְלָהּ,
 83 הֲרִי זֶה מְגוּנָה. וְיֵשׁ לְדִיִּיק, שֶׁהַכּוֹפֵל אֵת שְׁמַע, מְגוּנָה הוּא דְהָיוּ – הוּא
 84 רַק מְגוּנָה, אוֹלָם שְׁתַּיִקִי לֹא מְשַׁתְּקִינֵן לִיָּה – אִין מִשְׁתַּיִקִים אוֹתוֹ,
 85 וְאֵילוּ לְרַבִּי יוֹרְאָה יֵשׁ לְהַשְׁתִּיקוֹ. מְתַרְצַת הַגְּמָרָא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – כֵּאֵן
 86 בְּבִרְיִיתָא, מְדוּבַר דְאָמַר מִיְלִתָּא מִיְלִתָּא וְתַנִּי לָהּ – שְׁאֵמֵר דְבַר דְבַר
 87 וְכַפְלוּ, כְּלוּמַר, כֹּל מִילָה שְׁאֵמֵר חוֹר וְכַפְלָהּ, וְכּוּזָה אֵינּוּ נִרְאָה כְּמוֹדָה
 88 בְּשִׁתֵּי רְשׁוּיֹת אֵלָּא כְּמַתְלוּצֵץ, וְאִין מִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ אֵלָּא הֲרִי זֶה
 89 מְגוּנָה. וְהָא – וְכֵאֵן דְּבַרֵּי רַבִּי יוֹרְאָה, מְדוּבַר דְאָמַר פְּסוּקָא פְּסוּקָא
 90 וְתַנִּי לִיָּה – שְׁאֵמֵר פְּסוּק פְּסוּק וְכַפְלוּ, כְּלוּמַר, כֹּל פְּסוּק שְׁאֵמֵר חוֹר
 91 וְכַפְלוּ, וְכּוּזָה הוּא נִרְאָה כְּמוֹדָה בְּשִׁתֵּי רְשׁוּיֹת וְלִכְךָ מִשְׁתַּקִּים אוֹתוֹ.
 92 שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: אָמַר לִיָּה [–שאל] רַב פְּפָא לְאֲבִי, מְדוּעַ זֶה שְׁכּוֹפֵל
 93 אֵת כֹּל הַפְּסוּק נִרְאָה כְּמִי שְׁמוּדָה בְּשִׁתֵּי רְשׁוּיֹת, וְדִילְמָא הוּא אֵינּוּ
 94 מוֹדָה בְּשִׁתֵּי רְשׁוּיֹת, אֵלָּא דְמַעֲיָקְרָא – מְתַחִילָה, בְּקִרְיָאתוֹ
 95 הָרַאשׁוּנָה, לֹא כְּוֹן דְעֵתִיָּה בְּאֲמִירַתָּה, וְלְכַסּוֹף כְּשִׁחֹר וְקָרָא כְּוֹן
 96 דְעֵתִיָּה. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר לִיָּה – הֲשִׁיב אֲבִי לְרַב פְּפָא,